

3.6 Závěr: Relevantní data jsou klíčem k rozumné tvorbě politiky

V reakci na aktuální empirické důkazy založené na různých zdrojích dat vydala Švédská školská komise nedávno zprávu, v níž vládě předložila několik návrhů národních strategií na podporu znalostí a rovných příležitostí ve švédském vzdělávacím systému (SOU, 2017). Klíčové závěry této zprávy jsou shrnuty níže.

Vzdělávací reformy zaváděné od konce 80. let a prosazované následujícími vládami nejrůznějšího politického zaměření vyústily ve slabou podporu mezi učiteli a ve slabé struktury politické podpory. Kombinace těchto dvou faktorů vytváří vzdělávací systém s velmi nejasným vymezením odpovědností. V takovém systému je pro každého velmi snadné couvnout před přijetím odpovědnosti za problémy, jimž nyní čelí švédské školy a vzdělávací systém jako celek. V rámci švédského školského systému je nyní nezbytný kulturní posun, který povede k vyjasnění odpovědnosti a finančních struktur. Odpovědnost za rovnost a úroveň znalostí v rámci švédského školského systému by měla být převzata společným dílem.

Součástí decentralizace vzdělávání od centrální vlády směrem k obcím byla také decentralizace financování škol. V období nedávného ekonomického poklesu došlo ke krácení školních rozpočtů a děti ze skupin s nízkým SES tím utrpěly. Z toho plyne, že centrální vláda má v dobách rozpočtové nouze povinnost kompenzovat snížení prostředků plynoucích do školství.

Komise poznamenala, že politika svobodné volby školy a následný pořadníkový systém, které umožňují rodičům vybírat školu (zejména to platí pro nezávislé školy financované z veřejných prostředků) pro své děti, vytvářejí a prohlubují nerovnost a segregaci. Komise navrhla nahradit tento pořadníkový systém loterií.

Je také potřeba zvýšit kvalitu vzdělávání učitelů a jejich profesní status. Kvalita vzdělávání učitelů se zhoršila, což je částečně způsobeno tím, že jejich příprava je více zaměřena na teorii než na praktickou aplikaci. Nyní je tedy potřeba nasměrovat více zdrojů ke znovuzavedení praktických prvků do vzdělávání učitelů. Kromě toho je pro učitele důležité, aby prostřednictvím průběžného dalšího vzdělávání zlepšovali svoji práci a do výuky zařazovali vhodné a empiricky podložené nové přístupy. Takovýto „profesní program“ by měl obsahovat jasné kroky směřující ke zvýšení kompetence učitelů.

Z příkladů uvedených v této kapitole je zřejmé, že analýza změn v socioekonomických rozdílech ve výsledcích vzdělávání mezi jednotlivci, mezi školami a mezi obcemi může odhalit důležité informace o tom, jak dobře vzdělávací systémy dokážou zlepšovat rovnost a spravedlivost ve vzdělávání a jak efektivní jsou vzdělávací reformy ve smyslu posílení nebo zhoršení spravedlivosti ve vzdělávání, která ovlivňuje i kvalitu vzdělávání. Analýzy jako ta nastíněná v této zprávě nám umožňují určit, jak různé školské systémy po celém světě s diferencovanými organizačními funkcemi mohou buď kompenzovat, či naopak posilovat socioekonomická znevýhodnění žáků. Silným indikátorem spravedlivosti školského systému je například meziúrovňová interakce mezi školním SES a vnitroškolním vztahem mezi SES a vzdělávacími výsledky.

Literatura

Åstrand, B. (2016). From citizens to consumers. The transformation of democratic ideals into school markets in Sweden. In F. Adamson, B. Åstrand, & L. Darling Hammond (Eds.), *Global education reform. How privatization and public investment influence education outcomes* (pp. 73–109). New York, NY: Routledge.

Björklund, A., Clark, M., Edin, P.-E., Fredriksson, P., & Krueger, A. B. (2005). *The Market Comes to Education in Sweden. An Evaluation of Sweden's Surprising School Reforms*. New York: Russel Sage Foundation.

